

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Туровець О. В.

«Формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання»,

поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із планами відповідних галузей науки

Дисертаційне дослідження Туровець О. В. присвячене розробленню, теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва засобами фортепіанного навчання. Погоджуємося з дисертанткою, що загальна тенденція удосконалення якості надання освітніх послуг пов'язана з підготовкою фахівця, який повинен володіти широким спектром теоретичних знань та практичних умінь, бути мобільним, креативним і спроможним до вирішення творчих завдань у процесі своєї професійної діяльності (вступ, с. 18). Як слушно підкреслює дисертантка, особливе місце відводиться фаховій підготовці майбутніх педагогів мистецької галузі, зокрема викладачів фортепіано, спрямованій на становлення духовної, компетентної, творчої особистості, що має передбачати глибокий аналіз змісту освітнього процесу задля виокремлення таких методів і прийомів навчання, котрі найбільш повно відповідають поставленим цілям. Тому, одним із можливих шляхів з'ясування проблеми забезпечення ефективності мистецької освіти може бути формування методичної культури педагога-музиканта як запоруки його успішної фахової діяльності.

Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова і складає частину комплексного дослідження з теми «Зміст, форми і методи інструментальної

підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва». Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 28 листопада 2019 року).

Отже, представлена Туровець О. В. тема дисертаційної роботи є актуальною, суспільно-значущою, спрямованою на цілісний аналіз теоретико-методичних основ формування методичної культури магістрів музичного мистецтва засобами фортепіанного навчання.

На основі ознайомлення зі змістом дисертації та основних дослідницьких матеріалів доцільно зробити узагальнення щодо **найбільш суттєвих наукових результатів і фактів, одержаних дисертанткою.**

Дисертаційна робота характеризується належним рівнем найбільш суттєвих наукових результатів, зокрема, вперше науково обґрунтовано та експериментально перевірено авторську методику, що забезпечує успішне формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; розроблено і науково обґрунтовано критерії та рівні оцінювання стану сформованості досліджуваного явища, а також подано змістовні характеристики основних дефініцій. Висновки дисертаційної роботи логічні й методологічно обґрунтовані.

Ступінь аргументованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації, підтверджується багатоаспектним оглядом наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників (159 найменувань – з них 4 іноземною мовою).

Вірогідність результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням методів, адекватних меті й завданням дослідження, ефективності експериментальної роботи, що засвідчується позитивною динамікою змін, підтверджених кількісними, якісними результатами та статистичними методами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується результатами здійсненого Туровець О. В. дослідження і не викликає сумнівів.

Мета дисертаційної роботи сформульована чітко та комплексно. Вона полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальному апробуванні педагогічних умов та методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва процесі фортепіанного навчання.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, відзначаються високим рівнем методологічного обґрунтування, узагальнення та повно висвітлюють досліджуване явище відповідно до мети наукового пошуку. Для виконання завдань дисертаційної роботи дисертанткою було використано достатній комплекс методів наукового пізнання. У роботі подано наукові результати на всіх рівнях наукової новизни, котрі отримані у процесі дослідницького пошуку.

Значення для науки і практики одержаних дисертанткою результатів

Значення одержаних результатів полягає в тому, що головні положення, викладені в дисертації, можуть слугувати науковою основою під час розробки концептуальних, науково-методичних матеріалів з проблем підготовки фахівців музичного мистецтва в сучасній освітній сфері.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначено можливістю використання його теоретичних положень та методичних розробок під час оновлення та коректування змісту таких навчальних дисциплін як «Основний музичний інструмент» (фортепіано), «Виконавський практикум», «Методика навчання гри на фортепіано», для збагачення форм проведення різних видів практики студентів магістратури, для розробки сучасних освітніх програм підготовки магістрів у відповідності до їх спеціалізації, а також використовуватись у процесі написання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань фахової підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Підкреслимо достатній спектр апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях. Проміжні та кінцеві результати дослідження висвітлено у 7 публікаціях авторки, з них 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному виданні, 3 праці апробаційного характеру.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура дослідницької роботи є методологічно обґрунтованою і логічною. Дисертація і анотація викладені згідно з нормативними вимогами. Стиль викладу й аналізу узагальнень дослідження, наукових положень є обґрунтованим на теоретичному і методологічному рівнях.

Вступ складається із чітко сформульованих суперечностей, що показують актуальність досліджуваної проблеми; положень про зв'язок роботи з науковими темами, програмами; доцільно сформульованої мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження; наукової новизни; характеристики методів дослідницького пошуку та практичного значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання», дисертантка зосереджує увагу на здійсненні теоретичного та методологічного аналізу проблеми формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі гри на фортепіано.

Застосування методів систематизації та узагальнення дозволило авторці стверджувати, що дефініція «методична культура» є складною інтегрованою ознакою педагога, котра характеризується наявністю комплексу знань, умінь, навичок, досвіду з метою здійснення продуктивної діяльності, як міра і спосіб творчої самореалізації педагога в методичній діяльності(с. 68 дис..).

Отже, сутність поняття «методична культура викладача гри на фортепіано» узагальнює особливості різних видів професійної діяльності педагога-музиканта: педагогічної, виконавської, комунікативної та дослідницької діяльності, навички концертмейстерської діяльності, роботи над культурою і технікою виконання, розвиток музично-теоретичних знань.

Завдяки проведеному поняттєвому та ретроспективному аналізу Туровець О. В. доводить, що формування методичної культури забезпечується формуванням професійних якостей фахівця з урахуванням специфіки його професійної діяльності. На основі тлумачення основних дефініцій даного дослідження авторкою вдало подається розуміння «методичної культури магістра – майбутнього викладача фортепіано» як інтегративної особистісної якості, що являє собою здатність оцінювати та коригувати виконавські досягнення учнів у відповідності до прогнозованого результату шляхом використання цілеспрямованих методико-технологічних прийомів, створення естетично-обґрунтованої та педагогічно-доцільної інтерпретації змісту музичних творів, що дозволяє досконало виконувати музично-педагогічну діяльність з метою визначення індивідуальної освітньої стратегії учня.

У другому розділі дисертації «Методичне обґрунтування шляхів педагогічного керівництва формуванням методичної культури магістрів у процесі фортепіанного навчання» реалізується низка розроблених дисертанткою наукових підходів і принципів, що є концептуальними засадами педагогічних умов, методичних засобів, форм формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

Структура, розроблена та схарактеризована дисертанткою, є цілісним утворенням у взаємозв'язку мотиваційно-інформаційного, операційно-технологічного, рефлексивно-оцінного, корекційно-комунікативного компонентів.

Отже, здійснений методологічний аналіз обраної проблеми дав можливість Туровець О. В. відібрати ефективні підходи до розкриття змісту досліджуваного феномену, серед яких: діяльнісний, рефлексивний та консолідаційний, які стали методологічним підґрунтям авторської методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва під час гри на фортепіано.

Ефективність формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у дисертації досягається завдяки розробленому Туровець О. В.

комплексу педагогічних умов, які охоплюють усі аспекти становлення досліджуваного конструкту. Серед них: створення мотиваційно-стимулюючого середовища в музично-педагогічному процесі для усвідомлення значення методичної підготовки; використання сучасних освітніх технологій у поєднанні з традиційними методами навчання гри на фортепіано; стимулювання методичної самостійності магістрів-піаністів щодо розв'язання педагогічних завдань у класі фортепіано; забезпечення варіативності форм і видів роботи у процесі виконавської підготовки з метою спонукання магістра до віднайдення власного стилю педагогічного керівництва.

Основним науково-методичним досягненням дослідження Туровець В. В. є обґрунтування структури та змісту експериментальної методики формування методичної культури магістрів-піаністів передбачає чотири етапи її впровадження: орієнтувально-спонукальний, розвивально-аналітичний, поглиблювально-трансформаційний та завершально-узагальнений. Авторка підкреслює ефективність означеної методики за умови спільної діяльності з викладачем, спрямованої на формування у майбутнього фахівця відповідних знань та професійних умінь.

Третій розділ дисертації «Дослідно-експериментальна робота з формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання» відзначається реалізацією дослідницько-пошукового потенціалу авторки. Дослідницею повно та докладно розроблений діагностичний апарат, що дало можливість виокремити рівні сформованості означеного феномену, а також здійснити експериментальну перевірку результативності розробленої методики. Позитивної оцінки набувають засоби наочного відображення динаміки формування визначеного явища та перевірки ефективності оригінальної авторської методики.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше:

- здійснено цілісне дослідження формування методичної культури магістрів-піаністів у процесі фахової підготовки; обґрунтовано педагогічні умови та розроблено методику формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; визначено критерії та показники сформованості означеної якості;

- уточнено сутність поняття «методична культура магістра, майбутнього викладача фортепіано»;

- конкретизовано зміст професійно спрямованого фортепіанного навчання студентів магістратури в закладах вищої освіти;

- подальшого розвитку набули положення педагогічної науки про методи і форми удосконалення фахової майстерності магістрів як майбутніх викладачів вищої школи.

Оцінка змісту й оформлення дисертації

Оцінювання змісту дисертації дає можливість констатувати, що дисертаційна робота Туровець О. В. цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю й достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертанткою наукових працях, а також за оформленням, дисертація відповідає паспорту спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й вимогам, які висуваються до дисертацій такого типу. Стиль викладу в ній матеріалів, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Дискусійні положення та зауваження щодо окремих аспектів дисертації

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи Туровець О. В., наукове та практичне значення отриманих результатів проведеного

дослідження, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. У роботі здійснено ґрунтовний науково-теоретичний аналіз проблеми формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання та розглянуто поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Втім, бажано було б більш детально представити взаємозв'язок понять, зокрема: «формування методичної культури магістрів-піаністів», «методична культура особистості», «фортепіанне навчання».

2. У вступі дисертаційного дослідження авторам виокремлюються суперечності, які потребують з'ясування в процесі дослідно-експериментальної роботи. Проте, наукова дискусія може бути розгорнута навколо питання – чи остаточно у дисертації вдалося розв'язати ці суперечності під час виконання дослідження.

3. Бажано було надати більш детальну інформацію щодо можливостей застосування та якісних результатів під час упровадження в авторську методику такої педагогічної умови як стимулювання методичної самостійності магістрів-піаністів щодо розв'язання педагогічних завдань у класі фортепіано.

4. На наш погляд, більш повного унаочнення потребують узагальнені результати дослідження, які отримані під час формувального експерименту.

5. Дисертантці вдалося представити оригінальні методичні засоби формування методичної культури магістрів-піаністів на кожному з етапів розробленої та запровадженої методики. Серед них практично ефективними нам видаються такі, як: відеометод, «план-стратегія», «я – редактор» та ін. Особливу увагу привертає сугестивний метод, котрий базується на «ефекті Хоторна». Натомість, на нашу думку, більш конкретного викладу потребують особливості застосування означеного методу задля досягнення завдань формування методичної культури магістрів музичного мистецтва саме під час фортепіанного навчання.

Зазначимо, що наведені зауваження та побажання не впливають на позитивну оцінку проведеного дослідження, а є суттєвим поштовхом для подальших наукових розвідок дисертантки.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Туровець О. В. «Формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання» є науковим дослідженням, виконаним авторкою на актуальну тему. Отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й експериментальній перевірці методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання.

У цілому вважаємо, що дослідження Туровець О. В. є завершеним, самостійним і оригінальним дослідженням, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного аналізу, рівнем новизни та значущості результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, що дає підстави для присудження Туровець О. В. ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
хореографії та музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Ольга ЄРЕМЕНКО

